

PODPORNA SKUPINA FAME

CT03.1

DELOVNI DOKUMENT O VREDNOTENJU ESPR

KONČNI
OKTOBER
2017

Obvestilo o avtorskih pravicah:

© Evropska unija, 2017

Reprodukcija je odobrena samo ob potrditvi vira.

EVROPSKA KOMISIJA – Generalni direktorat za ribištvo in pomorske zadeve

Izjava o omejitvi odgovornosti:

Informacije in stališča v tem poročilu so avtorjeva in ne odražajo nujno uradnega mnenja Komisije. Komisija ne zagotavlja točnosti podatkov, vključenih v tem poročilu. Za morebitno uporabo informacij iz tega dokumenta ni odgovorna ne Komisija ne oseba, ki deluje v imenu Komisije.

Priporočeno navajanje:

EVROPSKA KOMISIJA – Generalni direktorat za ribištvo in pomorske zadeve
Oddelek D.3 2017: Delovni dokument PS FAME o vrednotenju ESPR, Bruselj

Avtorji:

Christine Hamza, Isabel Naylor, Andreas Resch, Pavel Salz, Angelos Sanopoulos

Kontakt:

FAME Support Unit
Boulevard de la Woluwe 2
B-1150 Bruselj
T: +32 2 775 84 44
FAME@fame-emff.eu

KAZALO

1	UVOD	6
1.1	OZADJE	6
1.2	KOMU JE NAMENJEN TA DELOVNI DOKUMENT	6
1.3	STRUKTURA TEGA DELOVNEGA DOKUMENTA	6
2	PRIPRAVA	8
2.1	KONTROLNI SEZNAM	8
2.2	ČASOVNA OPREDELITEV VREDNOTENJ	9
2.3	ŽIVLJENJSKI CIKEL IN NAČRT	10
3	PODATKOVNI LISTI ZA VREDNOTENJE: TEMELJNA NAČELA	13
3.1	VREDNOTENJE PROCESA	17
3.2	VREDNOTENJE USPEŠNOSTI NA RAVNI SC/UKREPA	18
3.3	VREDNOTENJE UČINKA NA RAVNI PNU	18
3.4	VREDNOTENJE UČINKOVITOSTI NA RAVNI SC/UKREPA	19
4	METODOLOGIJE	20
5	FORMALNI POGOJI	23
5.1	IZBIRA NAJBOLJŠE PONUDBE	23
5.2	KAZALO FP	24
	V PREGLEDNICI 15 SO DOLOČENI ODDELKI, KI JIH BI MORALI VKLJUČEVATI FP ZA VREDNOTENJE.	24
	VIRI	26

PREGLEDNICE IN SLIKE

Preglednica 1: Pregled načina uporabe delovnega dokumenta in zbirke orodij za vrednotenje ESPR	7
Preglednica 2: Kontrolni seznam za pripravo vrednotenja	8
Preglednica 3: Vrste vrednotenj – trije vidiki	9
Preglednica 4: Načrt	11
Preglednica 5: KVV za različne vrste vrednotenj	13
Preglednica 6: Primeri meril presojanja, ključnih točk, ki jih je treba obravnavati, in kazalnikov vrednotenja	15
Preglednica 7: Kazalniki vrednotenja	16
Preglednica 8: Pregled treh vrst vrednotenja	16
Preglednica 9: Pregled podatkovnih listov iz zbirke orodij za vrednotenje na ravni SC/ukrepa	18
Preglednica 10: Ureditev okvira vrednotenja za oceno učinka na ravni PNU	19
Preglednica 11: Vrednotenje učinkovitosti učinkov in rezultatov na različnih ravneh OP	19
Preglednica 12: Vrste kazalnikov vrednotenja in z njimi povezane metodologije	21
Preglednica 13: Metodologije za vrednotenje učinka	22
Preglednica 14: Vzorec meril in vrednotenja za izbiro	24
Preglednica 15: Kazalo FP	24

Slika 1: Časovnica različnih vrednotenj v obdobju OP ESPR 2014–2020	9
Slika 2: Življenjski cikel vrednotenja	10

KRATICE

LPI	Letno poročilo o izvajanju
SRP	Skupna ribiška politika
KO	Kazalnik okoliščin
LRS	Lokalni razvoj, ki ga vodi skupnost
EK	Evropska komisija
UoSD	Uredba o skupnih določbah
OZP	Okvir za zbiranje podatkov
GD	Generalni direktorat
ESPR	Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo
KV	Kazalnik vrednotenja
NV	Načrt vrednotenja
OUS	Ocenjevalna usmerjevalna skupina
Skladi ESI	Evropski strukturni in investicijski skladi
PS FAME	Podporna skupina Evropske komisije za spremljanje in vrednotenje ribištva in akvakulture v okviru Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo (ESPR)
BT	Bruto tonaža
PO	Posredniški organ
MSRM	Mednarodni svet za raziskovanje morja
CPP	Celostna pomorska politika
CPS	Celoviti pomorski sistemi
SRC	Skupni raziskovalni center
KVV	Ključno vprašanje vrednotenja
kW	Kilovat
OU	Organi upravljanja
OS	Odbor za spremljanje
ZMO	Zaščiteno morsko območje
ODMS	Okvirna direktiva o morski strategiji
DČ	Država članica
OECD	Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj
KU	Kazalnik učinka
OP	Operativni program
OrP	Organizacija proizvajalcev
KR	Kazalnik rezultatov
SFC	Elektronska izmenjava informacij o deljenem upravljanju skladov med državami članicami in Evropsko komisijo
SC	Specifičen cilj
ZTGOR	Znanstveni, tehnični in gospodarski odbor za ribištvo
PPPN	Prednosti in pomanjkljivosti ter priložnosti in nevarnost
FP	Formalni pogoji
PNU	Prednostna naloga Unije

1 UVOD

1.1 Ozadje

Ta delovni dokument o vrednotenju programov Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo (ESPR) je bil napisan z namenom, da se zapolni informacijska vrzel in da se pri vrednotenjih ESPR spodbujajo skupni standardi.

V skladu s členom 56 Uredbe o skupnih določbah¹ (UoSD), organi upravljanja (OU) zagotovijo, »da se vrednotenja, vključno z vrednotenji za oceno uspešnosti, učinkovitosti in vpliva, izvedejo za vsak program na podlagi načrta vrednotenja, ter da se vsako vrednotenje naknadno primerno obravnava v skladu s pravili za posamezni sklad.«

Pri pripravi na ta delovni dokument je podporna skupina za spremljanje in vrednotenje (PS FAME) izvedla oceno potreb. Rezultati so jasno pokazali, da je potreben delovni dokument, ki prispeva k skupnemu razumevanju glavnih vidikov procesa vrednotenja. Z oceno je bilo ugotovljeno:

- da so nekatere države članice (DČ) začele izvajati vrednotenja ESPR;
- da DČ nimajo sistematičnega pristopa k vprašanju iz vrednotenja ESPR;
- da nekatere DČ potrebujejo pojasnila in podporo pri vrednotenjih;
- da nekateri načrti vrednotenja (NV), ki so vključeni v operativne programe (OP), OU ne dajejo ustreznih smernic.

Zaradi različnih pristopov k vrednotenju ESPR bodo nastale težave pri prihodnjih naknadnih vrednotenjih na ravni EU, katerih uporabnost je odvisna od stopnje, s katero so primerljivi rezultati državnega vrednotenja ESPR. Ta delovni dokument je namenjen pomoči pri standardizaciji in izboljšanju kakovosti prihodnjih vrednotenj.

1.2 Komu je namenjen ta delovni dokument

Ta delovni dokument je oblikovan za OU in strokovnjake, ki presojuje programe ESPR. V njem so obravnavana vrednotenja v fazi izvajanja programa. Delovni dokument podpira OU in izvajalce vrednotenja pri pripravi vrednotenja, najemanju strokovnjakov in vodenju procesa vrednotenja. Delovni dokument upošteva obstoječe smernice in dokumente vrednotenja, ki so jih razvili drugi generalni direktorati (GD) in zunanji viri (glejte Prilogo 1).

Ta delovni dokument podpira OU:

- Pri določanju vrednotenja v smislu:
 - procesov za različne vrste vrednotenj,
 - ključnih vprašanj vrednotenja (KVV),
 - meril in formalnih pogojev (FP),
 - metodologije in potrebnih podatkov,
 - časovnic,
 - komunikacij in
 - virov.
- Pri vzdrževanju kakovosti, skladnosti in popolnosti tako procesa kot učinka.

1.3 Struktura tega delovnega dokumenta

Celoten delovni dokument o vrednotenju ESPR je sestavljen iz:

- samega delovnega dokumenta (ta dokument) in
- zbirke orodij za vrednotenje ESPR.

Delovni dokument podpira OU pri pripravi vrednotenja procesov in učinkov (glejte Oddelek 3 spodaj). Pojasnjuje glavne korake pri pripravi vrednotenja s sklicevanjem na zbirko orodij za vrednotenje ESPR.

Delovni dokument o vrednotenju ESPR je sestavljen iz petih oddelkov:

- **Oddelek 1** je uvod.
- **Oddelek 2** podpira pripravljeno fazo:
 - s **kontrolnim seznamom** glavnih vidikov, ki jih je treba upoštevati pri načrtovanju vrednotenja,
 - s **časovnico** različnih vrednotenj in
 - s povzetkom **načrta**.

¹ Uredba (EU) št. 1303/2013

- V **Oddelku 3** je opisano temeljno načelo **podatkovnih listov za vrednotenje**.
- V **Oddelku 4** so obravnavane **metodologije** različnih vrst vrednotenj.
- V **Oddelku 5** so obravnavani **formalni pogoji** (FP) in podani predlogi glede števila delovnih dni za namene načrtovanja virov.

Zbirka orodij za vrednotenje ESPR deluje kot referenca za delovni dokument za vrednotenje ESPR. Vsebuje:

1. podatkovne liste za vrednotenje procesa,
2. podatkovne liste za vrednotenje uspešnosti (raven specifičnega cilja/ukrepa),
3. podatkovne liste za vrednotenje učinka (raven PNU),
4. seznam metodologij,
5. ustrezne predpise,
6. intervencijsko logiko.

Delovni dokument zagotavlja različna orodja za različne vrste in velikosti operativnih programov ESPR, pri čemer ustrezno obravnava različne prednostne naloge Unije (PNU) in različne proračune. Na primer, operativni programi (OP) z velikimi proračuni lahko uporabljajo bolj prefinjene metodologije. OP z majhnimi proračuni bi se morali osredinjati na najpomembnejše ukrepe in uporabljati le tiste metodologije, ki zagotavljajo najboljšo vrednost.

Glede na vrsto OP bi morali biti organi upravljanja (OU) prilagodljivi pri odločanju o:

1. številu vrednotenj, ki bi jih bilo treba izvesti v fazi programiranja,
2. vrstah ukrepov, ki bi jih bilo treba vrednotiti, in
3. o tem, ali so v procesu vrednotenja izvedljive kvalitativne ankete, intervjuji itn.

Delovni dokument in zbirka orodij sta oblikovana tako, da OU podpirata v celotnem procesu vrednotenja. V Preglednici 1 so prikazani oddelki delovnega dokumenta s koraki, ki jih podpirajo pri procesu vrednotenja in kje se lahko zbirka orodij uporablja kot referenca.

Preglednica 1: Pregled načina uporabe delovnega dokumenta in zbirke orodij za vrednotenje ESPR

Proces vrednotenja	Delovni dokument	Zbirka orodij	Opombe
Priprava procesa vrednotenja	Oddelek 2.1: Kontrolni seznam Oddelek 2.2: Časovna opredelitev vrednotenja Oddelek 2.3: Načrt		Odvisno od časovnice in ravni izvajanja OP. Vrednotenje procesa bi moralo biti izvedeno pred vrednotenjem učinka.
Vrednotenje namena in okoliščin	Oddelek 2.1: Kontrolni seznam		Odločitev o tem, kaj bi bilo treba vrednotiti.
Odločitev o temi vrednotenja Opredelitev vrste vrednotenja	Oddelek 2.1: Kontrolni seznam Oddelek 2.2: Časovna opredelitev vrednotenja		Odvisno od proračuna, dodeljenega za posamezen ukrep. Odvisno od ravni izvajanja OP.
Opredelitev vprašanj vrednotenja, meril presojanja in kazalnikov vrednotenja	Oddelek 2.2: Časovna opredelitev vrednotenja Oddelek 3: Vprašanja vrednotenja	• Vrednotenje procesa • Vrednotenje uspešnosti na ravni specifičnega cilja/ukrepa • Vrednotenje učinka na ravni PNU	Odvisno od časovne opredelitve in velikosti programa.
Odločanje o dostopnih virih	Oddelek 4: Metodologija	• Preglednica metodologije	Odvisno od časovne opredelitve in velikosti programa ter proračuna za vrednotenje.
Izbira metodologij, povezanih s specifičnimi vprašanji in temami vrednotenja	Oddelek 4: Načrtovanje metodologije	• Preglednica metodologije	Odvisno od proračuna za vrednotenje. Odvisno od dostopnih podatkov.
Opredelitev potrebnega strokovnega znanja		• Preglednica metodologije	Odvisno od vrste in poudarka vrednotenja.
Razvoj FP	Oddelek 5: Področje delovanja	• Vrednotenje procesa • Vrednotenje uspešnosti na ravni SC/ukrepa • Vrednotenje učinka na ravni PNU • Preglednica metodologije	Formalnim pogojem se lahko priloži ustrezen del zbirke orodij.

2 PRIPRAVA

2.1 Kontrolni seznam

Faza priprave je najpomembnejša za varčevanje s časom in zmanjšanje stroškov na poznejših stopnjah. Zato je preprost kontrolni seznam (Preglednica 2 spodaj) v pomoč pri usmerjanju pozornosti na cilj in obseg vrednotenja.

Preglednica 2: Kontrolni seznam za pripravo vrednotenja

Pripravljalni koraki	Vsebina
Namen vrednotenja	Poskrbite, da boste vedeli, kaj lahko dosežete s tem vrednotenjem, in da boste izpolnjevali vse zahteve: • opredelite namen vrednotenja, • opredelite ciljne skupine za rezultate vrednotenja. Določite, kje lahko vrednotenje pomaga vašemu programu, na primer: • določite, kaj je bilo doseženo s PNU, SC in ukrepi, • opišite dosežke, • podprite razvoj programa, • zagotovite osnovo za odločanje, • omogočite proces učenja, • povečajte odgovornost, • zagotovite izboljšanje za prihodnjič, • ocenite končni učinek programa.² Pri pripravi vrednotenja je treba upoštevati: • ali so zahtevani rezultati vrednotenja izmenljivi in dosegljivi, • ali so rezultati vrednotenja pomembni in za koga, • ali vrednotenje poteka v pravem času programskega obdobja.
Spremljanje	Za zbiranje informacij za vrednotenje in spremljanje se lahko uporablja Infosys³ za zbiranje in analizo podatkov. • Vrednotenje je proces, ki se izvaja pred določeno dejavnostjo, med njo in po njej. Obravnava dejavnike, kot so kakovost vsebine, proces dostave in učinek OP. • Spremljanje je povezano s štetjem stvari in sledenjem dejavnosti. Številke – dogodkov, udeležencev, operacij – so podatki o spremljanju. Da se zagotovi zadostna zanesljivost virov, iz katerih izhajajo podatki o spremljanju, jih bo morda treba vrednotiti.
Obseg vrednotenja	Količina vrednotenja bi morala biti sorazmerna z velikostjo programa. Pri odločanju o tem, kam usmerite svoja prizadevanja pri vrednotenju, upoštevajte naslednje: • V kolikšni meri se je program že izvajal? • Kakšen je proračun, namenjen vrednotenju? • Kako pomembni so določeni ukrepi? • Kakšni naj bi bili rezultati vrednotenja? • Kdo bo videl rezultate? • Kako pomembna bi lahko bila vaša dejavnost pri oblikovanju prihodnjih procesov ali programov?⁴
Viri	Uporabljajte metodologije in vrste vrednotenja, ki so sorazmerne z velikostjo programa in/ali s poudarkom vrednotenja.
Poročanje	Poskrbite, da boste izpolnjevali potrebe vseh: • poročanje OS, • letno poročilo o izvajanju, • poročanje širši javnosti.
Notranje ali neodvisno	Vrednotenja izvajajo notranji ali zunanji strokovnjaki, ki so funkcionalno neodvisni od organov, odgovornih za izvajanje programa (Člen 54 Uredbe (EU) 1303/2013).
Zaupnost	Poskrbite, da boste v zvezi z zaščito podatkov ravnali v skladu z raziskovalno etiko in pravnimi okviri.

Vir: Svet Združenega kraljestva za raziskave (UK Research Council), 2002,⁵ ki ga je sprejel PS FAME 2017

² Svet Združenega kraljestva za gospodarske in družbene raziskave (UK Economic and Social Research Council), 2012, <http://www.esrc.ac.uk/research/impact-toolkit/developing-a-communications-and-impact-strategy/step-by-step-guide/setting-objectives/>

³ Člen 97(1)(a) Uredbe EU 508/2014 zahteva »ustrezne kumulativne podatke o operacijah«.

⁴ Svet Združenega kraljestva za gospodarske in družbene raziskave (UK Economic and Social Research Council), 2017, <http://www.esrc.ac.uk/research/impact-toolkit/developing-a-communications-and-impact-strategy/measuring-success/the-evaluation-process/>

⁵ Svet Združenega kraljestva za gospodarske in družbene raziskave (UK Economic and Social Research Council), 2002, Vrednotenje: Praktične smernice, Priročnik za vrednotenje dejavnosti javne udeležbe (*Practical Guidelines A guide for evaluating public engagement activities*)

2.2 Časovna opredelitev vrednotenj

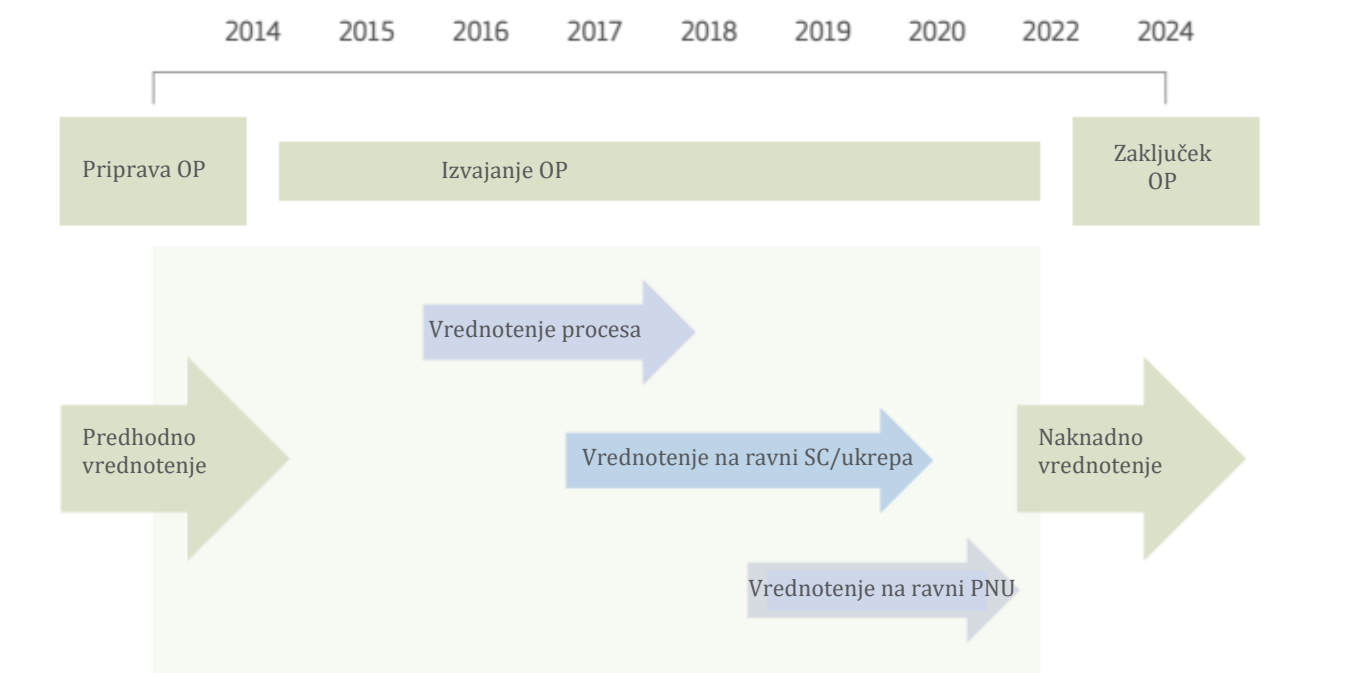
Različne vrste vrednotenj imajo v ciklikih izvajanja OP ESPR različne časovne opredelitve. Preglednica 3 in Slika 1 kažeta zaporedje in približno časovno opredelitev različnih vrst vrednotenj.

Preglednica 3: Vrste vrednotenj – trije vidiki

Predhodno vrednotenje	Predhodno vrednotenje zajema tako proces kot učinek OP ESPR. Ustvarja temelj za vsa vrednotenja, ki sledijo. Zaključeno je, ko je OP odobren.
Vrednotenje procesa	Vrednotenje procesa je osredotočeno na način, kako se OP izvaja, in zlasti na načine, kako to izboljšati. Idealno bi bilo, če bi se vrednotenje procesa v programskem obdobju ESPR izvajalo v dveh stopnjah. Z drugim vrednotenjem bi bilo treba oceniti vpliv priporočenih sprememb, ki se izvajajo zaradi prvega vrednotenja. Vrednotenje procesa je lahko uporabno tudi pri informiranju naslednjega programa porabe po letu 2020.
Vrednotenje na ravni SC/ukrepa: uspešnost in učinkovitost	Vrednotenje na ravni SC/ukrepa obravnava uspešnost in učinkovitost izvajanja OP. Vrednotenje bi bilo treba izvesti, ko je končano precejšnje število operacij. Za različne ukrepe se lahko uporabljajo različni časovni okviri; več informacij o časovnem okviru kazalnikov rezultatov najdete v delovnem dokumentu PS FAME o opredelitvah pogostih kazalnikov ESPR.
Vrednotenje učinka na ravni PNU	Vrednotenje na ravni PNU obravnava učinek OP ESPR na sektorski ravni. Tako vrednotenje se lahko izvaja le, ko je izvajanje OP že precej napredovalo in so že vidni pomembni rezultati. Priporočena časovna opredelitev za vrednotenje učinka na ravni PNU je, da se to izvede pozno v življenjski dobi programa ali celo po tem, ko je OP končan.
Naknadno vrednotenje	Naknadno vrednotenje ESPR izvaja Komisija v sodelovanju z državami članicami (Uredba o ESPR, člen 117). Pri naknadnih vrednotenjih se pregleduje uspešnost in učinkovitost skladov ESI in njihovih prispevkov k strategiji Unije za pametno trajnostno in vključujočo rast. Zadevna država članica (DČ) mora Komisiji zagotoviti zanesljive zahtevane informacije in presoje ter sodelovati z izvajalci naknadnega vrednotenja prek intervjujev, ciljnih skupin itn.

Vir: Svet Združenega kraljestva za gospodarske in družbene raziskave (UK Economic and Social Research Council), 2017,⁶ ki ga je sprejel PS FAME 2017

Slika 1: Časovnica različnih vrednotenj v obdobju OP ESPR 2014–2020

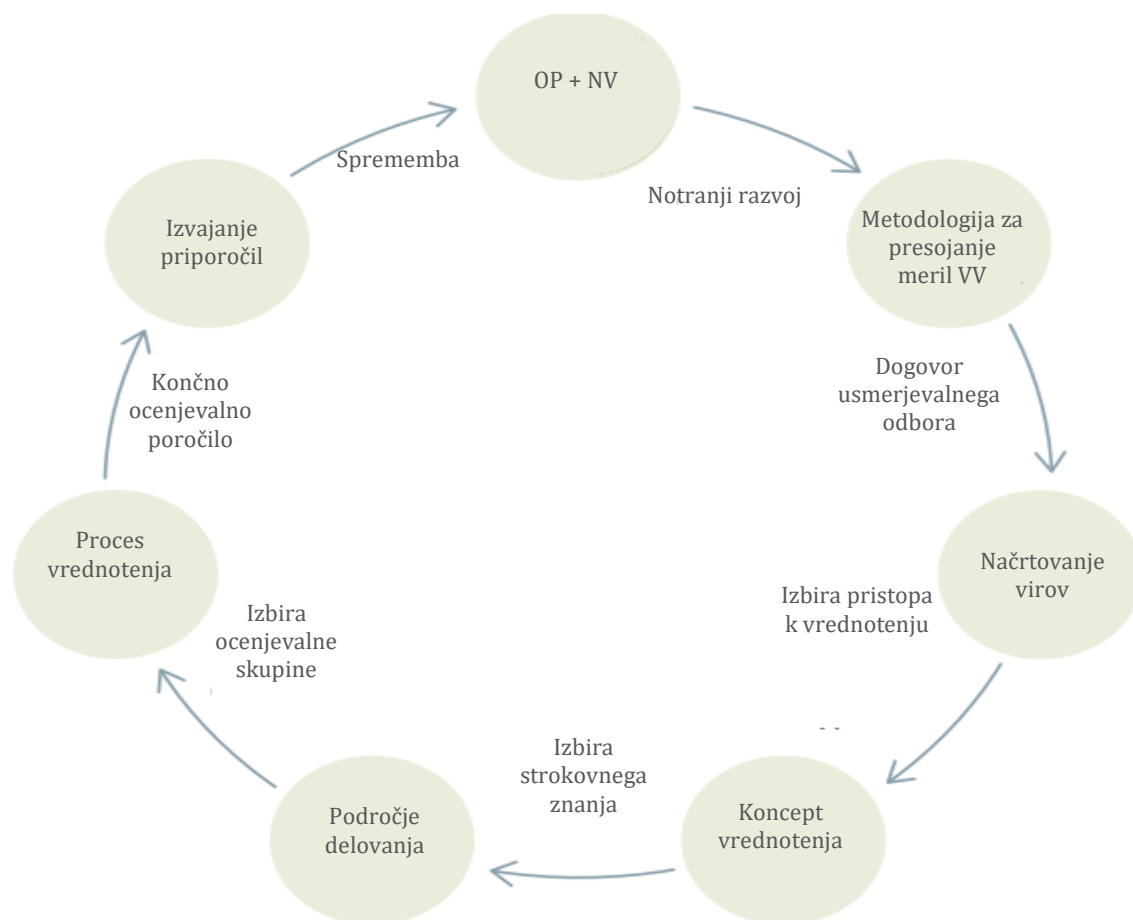
Vir: PS FAME 2017

⁶ <http://www.esrc.ac.uk/research/impact-toolkit/developing-a-communications-and-impact-strategy/measuring-success/the-evaluation-process/>

2.3 Življenjski cikel in načrt

Življenjski cikel vrednotenja (Slika 2) zajema celotno programsko obdobje od priprave OP naprej, vključno s prvim NV in predhodnim vrednotenjem.

Slika 2: Življenjski cikel vrednotenja

Vir: PS FAME 2017

Načrt (Preglednica 4 spodaj) sledi življenjskemu ciklu vrednotenja. Orisuje časovno opredelitev in priprave, ki so potrebne za izvedbo vrednotenij v obdobju ESPR in priznava različne vrste vrednotenij, ki so potrebna na različnih stopnjah izvajanja OP.

Preglednica 4: Načrt

Dejavnost	Pričakovani učinek	Komunikacije/ udeleženi organi	Trajanje	Mejniki	Tveganja
Ustanovitev ocenjevalne usmerjevalne skupine s člani OS, strokovnjaki in drugimi deležniki	Ocenjevalna usmerjevalna skupina	OS ⁷	En mesec	Sestanek ocenjevalne usmerjevalne skupine	
Namen in okoliščine vrednotenja	Povzetek namena in okoliščin vrednotenja Odločitev o namenu in okoliščinah, ki jo sprejme OS	Izvedbeni organi OU Strokovnjaki za vrednotenje PS FAME	Od enega do dveh mesecev		Različno razumevanje namena vrednotenja Zamuda pri procesu odločanja Podcenjevanje dela, potrebnega pri procesu vrednotenja
Odločitev o tematski usmeritvi (PNU, ukrepi) vrednotenja Opredelitev vrste vrednotenja (proces vrednotenja, vrednotenje učinkovitosti, uspešnosti, vrednotenje učinka)	Odločitev o obsegu vrednotenja, ki jo sprejme OS				
Opredelitev/izbira vprašanj vrednotenja, meril presojanja. Kazalniki vrednotenja.	Prvi osnutek koncepta vrednotenja				
Odločitev o dostopnih virih	Načrt virov				
Navedba metodologij, povezanih z različnimi vprašanji vrednotenja in temami vrednotenja (neobvezno) Opredelitev virov	Končni koncept vrednotenja	OU Ocenjevalna usmerjevalna skupina	En mesec	Razprava ocenjevalne usmerjevalne skupine	Zamuda pri procesu odločanja
Opredelitev potrebnega strokovnega znanja	Profil strokovnjaka (formalni in izkušnjski)	OU	Dva meseca		Viri in vsebina področja delovanja se ne ujemajo Strokovno znanje ni izrecno določeno ali ni dostopno Pomanjkanje zmogljivosti Pomanjkanje primernih vlog za vrednotenje
Razvoj FP	FP, ki temelji na konceptu vrednotenja	OU Ocenjevalna usmerjevalna skupina Oddelek za javna naročila			
Postopek izbire prijav: a/ izbira notranje/zunanje, b/ začetek razpisnega postopka, če se izbere zunanja. Ne uporablja se pri notranjem vrednotenju.	Odobren proces in merila Pogodba o vrednotenju Odločitev o strokovni skupini za vrednotenje	OU Ocenjevalna usmerjevalna skupina Oddelek za javna naročila	Trije meseci	Razprava usmerjevalne skupine	

7 Odbor za spremljanje lahko OU poda ugotovitve glede izvajanja in vrednotenja programa, vključno z dejanji v zvezi z zmanjšanjem upravnih bremen za upravičence. Odbor mora spremljati ukrepe, ki se izvajajo na podlagi njegovih ugotovitev.

Dejavnost	Pričakovani učinek	Komunikacije/ udeleženi organi	Trajanje	Mejniki	Tveganja
Začetek procesa vrednotenja	Zapisnik uvodnega sestanka	OU Strokovnjaki za vrednotenje	En mesec	Uvodni sestanek	Zamuda pri začetku procesa vrednotenja
Zagotavljanje podatkov	Sklop podatkov Infosys in podatkov SFC2014, Revizija 480/2014	Strokovnjaki za vrednotenje Izvedbeni organi			Pomanjkanje dostopnih podatkov
Dostava začetnega poročila	Inšpekcijsko poročilo, predloženo en mesec po uvodnem sestanku in nato odobreno Določitev podatkovnih vrzeli in strategije zbiranja podatkov	Strokovnjaki za vrednotenje		Odobritev začetnega poročila	Nesporazum/nestrinja nje glede rezultatov vrednotenja Zamude pri poročanju Pomanjkljiva vprašanja vrednotenja Pomanjkljiva metodologija vrednotenja Pomanjkljiv odziv na ankete
Podpora dejavnosti vrednotenja (dovoljenja, dostopnost podatkov) Sodelovanje pri metodologijah vrednotenja (ciljne skupine, intervjuji, ankete)	Sodelovanje pri vrednotenju	Ocenjevalna usmerjevalna skupina Strokovnjaki za vrednotenje	Šest–dvajset mesecev		
Dostava vmesnega poročila	Strokovnjaki za vrednotenje bi morali zagotoviti vmesno poročilo za razpravo v usmerjevalni skupini	Ocenjevalna usmerjevalna skupina Strokovnjaki za vrednotenje	Dva meseca	Odobritev vmesnega poročila	
Dostava osnutka končnega poročila	Osnutek končnega poročila	Strokovnjaki za vrednotenje Ocenjevalna usmerjevalna skupina	Šest mesecev		
Dostava končnega poročila	Končno poročilo	Strokovnjaki za vrednotenje Ocenjevalna usmerjevalna skupina	Dva meseca	Končno poročilo Odobritev OS Objava poročila o vrednotenju	
Izvajanje priporočil za vrednotenje procesa	Sprememba procesa	Ocenjevalna usmerjevalna skupina Strokovnjaki za vrednotenje	Nenehno	Izvedena sprememba procesa	Pomanjkanje zmogljivosti, pomanjkanje virov Zamuda pri procesu odločanja
Izvajanje vsebinskih priporočil	Predložitev spremenjenega OP	Ocenjevalna usmerjevalna skupina Strokovnjaki za vrednotenje EK		OP spremenjen	
Razširjanje					

3 PODATKOVNI LISTI ZA VREDNOTENJE: TEMELJNA NAČELA

Podatkovni listi za vrednotenje v zbirki orodij so bistvena vsebina tega delovnega dokumenta. Za vsako izmed treh vrst vrednotenij, ki jih predlagamo, obstaja ločen sklop podatkovnih listov za vrednotenje:

- **vrednotenje procesa:** zajema uspešnost in učinkovitost udeležbe partnerjev, izvajanje OP in komunikacije;
- **vrednotenje uspešnosti** na ravni SC/ukrepa zajema vse člene ESPR;
- **vrednotenje učinka** na ravni PNU: preprost podatkovni list za vsakega od šestih PNU.

Za spremljanje podatkovnih listov uvajamo splošen pristop k vrednotenju učinkovitosti (Polje 1 spodaj) na ravni SC/ukrepa. Ta splošni pristop se uporablja za vsako merilo.

Za vsak sklop podatkovnih listov predlagamo splošno strukturo vrednotenja s štirimi glavnimi vidiki:

- ključna vprašanja vrednotenja,
- merila presojanja,
- ključne točke, ki jih je treba obravnavati,
- kazalniki vrednotenja.

Ključna vprašanja vrednotenja

Vsak sklop podatkovnih listov sledi strukturi, ki temelji na ključnih vprašanjih vrednotenja (KVV). Ta ustvarjajo splošno orientacijo za vrednotenje in oblikujejo odgovore na vprašanja OU in deležnikov. Dogovorjeni sklop KVV olajša sprejemanje odločitev o tem, kateri podatki se zbirajo, kako se analizirajo in kako se poročajo. KVV niso primerni za intervjuje ali vprašalnike.

KVV temeljijo na izraženih ciljih ESPR, PNU in SC operativnega programa ESPR. Vrste KVV so odvisne od vrste vrednotenja (Preglednica 5) in niso odvisne od proračuna programa.

Preglednica 5: KVV za različne vrste vrednotenj

Vrsta vrednotenja	KVV
Vrednotenje procesa	Kako uspešno se je program upravljal in izvajal?
	Kako učinkovito se je program upravljal in izvajal?
Vrednotenje na ravni SC/ukrepa	Kako uspešne so bile operacije/ukrepi ESPR pri doseganju ciljev OP?
	Kako učinkovito so se izvajali ukrepi ESPR?
Vrednotenje na ravni PNU	Kako uspešno ESPR prispeva k razvoju sektorja? Kako učinkovito ESPR prispeva k ciljem EU?

Vir: PS FAME 2017

KVV obravnavajo uspešnost in učinkovitost načina, kako se program upravlja ter tudi učinek na zadevni sektor. Zbirka orodij zagotavlja ločene sklope KVV za vrednotenje procesa, uspešnosti in učinka (Polje 1).

Polje 1: Slovar izrazov

Uspešnost	Pri analizi uspešnosti se obravnava, kako uspešen je bil ukrep EU pri doseganju ciljev programa. Vrednotenje ima obliko mnenja o doseženem napredku in o vlogi ukrepov EU pri izvajanju ugotovljenih sprememb. Če cilji (splošni, specifični, operativni) niso bili doseženi, ali če stvari niso na pravi poti, je treba izdelati oceno o tem, v kolikšni meri ciljni napredek ni bil dosežen, kateri dejavniki so vplivali na manjši napredek in kateri cilji se še lahko pravočasno dosežejo oziroma koliko zamude se lahko pričakuje. S to analizo bi bilo treba poskusiti določiti tudi, ali so nastale kakršne koli nepričakovane ali nenačrtovane posledice. (Boljše pravno urejanje, str. 57)
Učinkovitost	Učinkovitost obravnava odnos med viri, uporabljenimi za intervencijo, in spremembami, ki jih je intervencija ustvarila (lahko so pozitivne ali negativne). Razlike v načinu pristopanja k intervenciji in njenega izvajanja imajo lahko pomemben vpliv na učinke, zato je mogoče dobro premisliti, ali so bile z drugimi izbirami (npr. kot se kaže v različnih DČ) dosežene enake koristi pri manjših stroških ali večje koristi pri enakih stroških. (Boljše pravno urejanje, str. 57)
Učinek	Učinek zajema vse spremembe, za katere se pričakuje, da bodo nastale zaradi izvajanja in uporabe danega političnega ukrepa ali intervencije. Učinki lahko nastajajo v različnih časovnih obdobjih, vplivajo na različne akterje in so pomembni na različnih ravneh (lokalni, regionalni, nacionalni in EU). V kontekstu vrednotenja se učinek nanaša na spremembe, ki so povezane z določeno intervencijo in se pojavljajo skozi daljše obdobje. (Boljše pravno urejanje, str. 89)

Vir: Boljše pravno urejanje COM 2015 ⁸

Merila presojanja

Merila presojanja se uporabljajo za določanje KVV. Merilo presojanja opisuje, v čem je prednost intervencije in implicitne predpostavke ciljev spreminja v eksplicitne ter pomaga pri prepoznavanju potrebnih kazalnikov.

Za vsak KVV se določijo merila presojanja. Preglednica 6 vsebuje primere meril presojanja v treh vrstah vrednotenja.

Ključne točke, ki jih je treba obravnavati

Merila presojanja se razdelijo v vrsto ključnih točk, ki jih je treba obravnavati. Zbirka orodij zagotavlja ključne točke, ki jih je treba obravnavati za vsak KVV in merilo presojanja. Primeri so v Preglednici 6.⁸

⁸ Evropska komisija 2015, končni delovni dokument služb Komisije o smernicah za boljše pravno urejanje (Better Regulation Guidelines), Strasbourg, 19. 5. 2015

Preglednica 6: Primeri meril presojanja, ključnih točk, ki jih je treba obravnavati, in kazalnikov vrednotenja

Vrsta vrednotenja	KVV	Merila presojanja	Ključne točke, ki jih je treba obravnavati	Kazalnik vrednotenja
Vrednotenje procesa	Kako uspešno so bili udeleženi deležniki/partnerji pri izvajanju OP?	Udeležba pri: • pripravi poročila o napredku • pripravi letnega poročila o izvajanju • pripravi in izvajanju OP, vključno s sodelovanjem v odboru za spremljanje (OS)	• Sestava OS • Vloga deležnikov/partnerjev pri procesu odločanja v okviru OS • Prispevek deležnikov/partnerjev na sestankih OS in v procesu odločanja	• Število sestankov na leto • Pogostost udeležbe deležnikov/partnerjev na sestankih OS • Zastopanost spolov na sestankih OS • Zadovoljstvo deležnikov/partnerjev z delovanjem OS, kakovostjo in uspešnostjo odločitev OS itd. ter njihova udeležba pri procesu odločanja
Vrednotenje uspešnosti	V kolikšni meri je ESPR prispeval k »zmanjšanju vpliva ribolova na morsko okolje, vključno z izogibanjem in zmanjševanjem neželenega ulova v največji mogoči meri?«	Člen 38 Prispevek ESPR k: • zmanjšanju neželenega ulova • zmanjšanju vpliva na okolje • zaščiti ptic in sesalcev	Naložbe: • v opremo za izboljšanje selektivnosti (za velikost ali vrsto) ribolovnega orodja • v opremo, ki zmanjšuje količino zavržkov z izogibanjem neželenemu ulovu komercialnih vrst rib ali pa se ukvarja z neželenim ulovom, ki se iztovarja v skladu s členom 15 Uredbe (EU) št. 1380/2013 • v opremo, ki omejuje in, kjer je to mogoče, odpravlja fizične ter biološke učinke ribolova na ekosistem ali morsko dno • v opremo, ki orodje in ulov ščiti pred sesalci ter pticami • se v programskem obdobju ne odobri več kot enkrat	Skupaj naložba • Stopnja črpanja • Napredek pri doseganju ciljne vrednosti kazalnikov učinka • Število operacij posamezne vrste • Število in tip plovil • Število ribičev, ki imajo korist • Sprememba (zmanjšanje) neželenega ulova • Vrsta varstva okolja • Vrsta ribištva
Vrednotenje učinka	Kakšen učinek je imel OP ESPR pri spodbujanju okoljsko vzdržnih, z viri gospodarnih, inovativnih, konkurenčnih ribištev, ki temeljijo na znanju?	• Konkurenčnost se je okrepila	Gospodarska uspešnost ribiških podjetij v smislu: • povečane produktivnosti delovne sile • povečanega neto dobička (razlika med prihodki in celotnimi stroški) • povečane donosnosti naložb	• RI_1.3 Sprememba neto dobička (tisoč EUR) • RI_1.1 Sprememba vrednosti proizvodnje • RI_1.2 Sprememba količine proizvodnje

Kazalniki vrednotenja

Kazalniki vrednotenja obravnavajo ključne točke, ki jih je treba obravnavati v kvantitativni in kvalitativni obliki (glejte primere v Preglednici 6). Ne smejo ustvarjati dodatnega dela, saj bi morali v veliki meri temeljiti na obstoječih podatkih. Večina kazalnikov, ki jih predlagamo (Preglednica 7), temelji na podatkih, zbranih v Infosysu. Kljub temu pa smo vključili tudi nekatere kvalitativne kazalnike, ki bi lahko bili v nekaterih primerih nujni za dopolnitev kvantitativnih podatkov.

Preglednica 7: Kazalniki vrednotenja

Vrsta kazalnika	Značilnost	Viri in vrsta podatkov
Skupaj naložba	Kvantitativno	Priloga I Infosys, polje 10
Stopnja črpanja	Kvantitativno	- Razmerje - Priloga I Infosys, polje 10 - do - Preglednica 4(9) LPI Upravičeni skupni izdatki za operacije, izbrane za podporo (EUR)
Napredek pri doseganju kazalnikov učinka	Kvantitativno	- Razmerje - Preglednica 2 LPI Ciljna vrednost - do - Preglednica 2 LPI Kumulativna vrednost
Vrsta operacije	Kvantitativno	Oznaka ukrepa Infosys, podatki o izvajanju projekta
Udeleženci/upravičenci/prebivalstvo	Kvantitativno	Oznaka ukrepa Infosys, podatki o izvajanju projekta
Kakovost operacije	Kvalitativno	Intervjuji, ankete, ciljne skupine
Uporaba (izvajanje) operacij	Kvalitativno	Intervjuji, ankete, ciljne skupine

Vir: PS FAME 2017

V Preglednici 8 je povzetek ključnih vprašanj vrednotenja, meril presojanja, ključnih točk, ki jih je treba obravnavati, in kazalnikov vrednotenja za vsako od treh vrst vrednotenja.

Preglednica 8: Pregled treh vrst vrednotenja

Vrsta vrednotenja	KVV	Merila presojanja	Ključne točke, ki jih je treba obravnavati	Vrednotenje kazalniki
Vrednotenje procesa	Partnerstvo: 2 KVV o uspešnosti Upravljanje: 5 KVV o uspešnosti, 1 KVV o učinkovitosti izvedbenega mehanizma Komunikacije 2 KVV o uspešnosti, 1 KVV o učinkovitosti	Okvir upravljanja, zasnovan v OP in UoSD ⁹ Člen 3 Delegirane uredbe Komisije (EU) št. 240/2014 o kodeksu ravnanja	Seznam vidikov upravljanja programa, ki so del OP ESPR, oddelki 9, 11, 12	Podatki o spremljanju, ki jih OU in izvedbeni organi rutinsko poročajo med izvajanjem OP. Kazalniki, povezani z dojemanjem procesa OP, ki temelji na intervjujih z deležniki in/ali upravičenci.
Vrednotenje uspešnosti na ravni SC/ukrepa	26 KVV o uspešnosti in splošni vzorec za učinkovitost, ki se lahko prilagodi posameznemu ukrepu	Povezati s specifičnimi cilji progama	Seznam glavnih točk, navedenih v regulativnem besedilu za posamezne ukrepe (Uredba EU 508/2014)	Kazalniki skupnih rezultatov, kazalniki specifičnih rezultatov, ki jih opredelijo DČ, podatki Infosys. V nekaterih primerih kazalniki ad-hoc, ki se zbirajo po posameznih študijah primerov in anketah, ali kazalniki OU, upravičencev, strokovnjakov itd.
Vrednotenje učinka na ravni PNU	6 KVV o uspešnosti: eno na PNU	Na podlagi vsebine naslovov PNU	Ključne točke, povezane s cilji ESPR in tudi SRP	Kazalniki skupnih rezultatov Kazalniki okoliščin

Vir: PS FAME 2017

⁹ Evropska komisija 2013, Uredba o skupnih določbah (UoSD), Uredba (EU) št. 1303/2013

3.1 Vrednotenje procesa

Stopnja vrednotenja procesa se osredotoča na izvedbeni mehanizem OP. Poleg preverjanja struktur upravljanja in metod izvajanja, je pomembno tudi vrednotenje uspešnosti ter učinkovitosti izvedbenega sistema. To je glavna razlika med revizijo in vrednotenjem. Vrednotenje procesa bi moralo pripeljati do odprave neučinkovitosti pri izvedbi v programskem obdobju.

Vrednotenje procesa obravnava uspešnost in učinkovitost:

1. **Partnerska udeležba:** Tudi udeležba partnerjev in deležnikov je pomembni vidik Dela B LPI 2018, ki mora biti oddan v letu 2019. Partnerstvo je treba ovrednotiti v skladu s členom 5 Delegirane uredbe Komisije (EU) št. 240/2014 o kodeksu ravnanja.
1. **Izvajanje OP**, ki je glavni del izvedbenega mehanizma. Ta del vrednotenja je bistven za razumevanje pasti in odstopanj med načrtovanimi in dejanskimi rezultati izvajanja.
1. **Komunikacija** z glavnimi ciljnimi skupinami: ali so bile nagovorjene in kako? Pri vrednotenju ni dovolj le preprost pregled komunikacijske strategije, ampak je treba sistematično pregledati pogostost komunikacij in uporabljene kanale ter zajeti razumevanje ciljnih skupin.

Pri pripravi načrta za vrednotenje procesa je več ključnih korakov (Preglednica 4).

1. Prvič, opredeliti je treba namen vrednotenja. OU bi moral opredeliti, kako bo rezultat vrednotenja koristil pri izvajanju ESPR in kje lahko vrednotenje pomaga izboljšati proces.
2. Drugič, opredeliti je treba KVV glede na potrebe in pričakovane rezultate vrednotenja. V tem kontekstu bi moral OU izbrati merila presojanja, ključne točke, ki jih je treba obravnavati, in kazalnike vrednotenja glede na specifični kontekst OP ESPR.

Oddelek zbirke orodij o vrednotenju procesa zagotavlja sklop KVV, ključnih točk, ki jih je treba obravnavati, in merila presojanja, med katerimi lahko OU izberejo najprimernejše za svoje programe.

3. Tretjič, OU mora pristop predlaganega vrednotenja prilagoditi tako, da ustreza razpoložljivim virom.

Oddelek zbirke orodij o metodologiji kaže vire, ki so potrebni za različne metodologije. Tako se olajšata izračun stroškov vrednotenja in usklajevanje pričakovanj z razpoložljivim proračunom.

4. Četrtrič, zbirajo se podatki, ki so potrebni za odgovore na KVV. Na tej stopnji je treba uporabiti obstoječe podatke Infosys, SFC in druge statistične podatke. Dodatni kvalitativni podatki se zbirajo na primer z anketami, ciljnimi skupinami in intervjuji z upravičenci.

Oddelek zbirke orodij o metodologiji zagotavlja seznam kvalitativnih in kvantitativnih tehnik vrednotenja. Izberite metodologije za uskladitev proračuna in velikosti OP.

5. Zgornji koraki prikazujejo širino znanja, ki je potrebno za vrednotenje procesa. Skupina za vrednotenje bi morala imeti strokovno znanje s področja struktur in procesov OP ESPR ter tudi s področja upravljanja in spremljanja programov EU. Strokovno znanje s področja ribištva je manj pomembno.

Glavni rezultat vrednotenja procesa bi moral biti, da se zaradi izboljšanja uspešnosti po potrebi prilagodi proces izvajanja programa.

3.2 Vrednotenje uspešnosti na ravni SC/ukrepa

Vrednotenje uspešnosti na ravni SC/ukrepa poteka srednjeročno in je osredotočeno na to, kako dobro se OP izvaja. Temeljno ključno vprašanje vrednotenja je: Kako učinkoviti so bili ukrepi ESPR ali operacije pri doseganju SC in ciljev OP?

Pri vrednotenju uspešnosti na ravni SC/ukrepa se dosledno upošteva besedilo Uredbe ESPR 508/2014.

Oddelek zbirke orodij o vrednotenju uspešnosti na ravni SC/ukrepov vsebuje:

1. pregled KVV, meril presojanja in kazalnikov vrednotenja za vsak SC ter
2. podatkovni list vrednotenja za vsak člen; pregled vsebuje Preglednica 9.

Preglednica 9: Pregled podatkovnih listov iz zbirke orodij za vrednotenje na ravni SC/ukrepa

KVV	Kako uspešne so bile operacije/ukrepi ESPR pri doseganju ciljev OP?
Merila presojanja	Merila presojanja se uporabljajo za navajanje KVV. Merilo presojanja opisuje, v čem je prednost intervencije. Implicitne predpostavke ciljev spreminja v eksplicitne in pomaga pri prepoznavanju potrebnih kazalnikov.
Ključne točke, ki jih je treba obravnavati	Ključne točke, ki jih je treba obravnavati, so opredeljene na podlagi ustreznih členov iz Uredbe 508/2014.

Kazalniki vrednotenja (KV)

Sklop kazalnikov vrednotenja bi moral pomagati pri usmerjanju pozornosti na ključne točke. Predlagamo razpon različnih vrst kazalnikov vrednotenja (glejte Preglednico 7 zgoraj). Če so na državni ravni na voljo specifični kazalniki, se, če je to mogoče, priporoča njihova uporaba.

Viri

Med viri kazalnikov vrednotenja so Infosys, LPI, kazalniki rezultatov, upravičenci (zunaj Infosys), deležniki, strokovnjaki, znanstveniki, OU in državna statistika. Upoštevati je treba, da Infosys in LPI ne zagotavljata podatkov v realnem času. Če so na državni ravni dostopni bolj ažurni podatki, jih je treba uporabiti.

Vir: PS FAME 2017

Oddelek 2 zbirke orodij vsebuje podatkovne liste za vrednotenje za vsak ukrep ESPR. OU mora izbrati, kateri ukrepi so primerni za posamezno vrednotenje, in uporabiti le ustrezne podatkovne liste.

3.3 Vrednotenje učinka na ravni PNU

Vrednotenje učinka na ravni PNU bi moralo pokazati, koliko je OP ESPR skladno s cilji PNU prispeval k spremembi v sektorju – ali družbi kot celoti. Z vrednotenjem se zagotovijo zaključki, ki so pomembni za razvoj politike.

Pri vrednotenju učinka na ravni PNU se upošteva razvoj sektorja med izvajanjem programa, vključno z zunanjimi dejavniki (spremembe v sektorskih politikah in splošen gospodarski razvoj), ter učinke, ki jih je moč pripisati samemu OP ESPR. Nekateri zunanji dejavniki imajo lahko dovolj močan učinek, da pomembno vplivajo na uspeh programa. Med primeri so trgovinske sankcije, finančne krize in veliko število beguncev.

V DČ, kjer OP ESPR ali njegovi deli zajemajo le majhen delček pomorskega, ribogojkega in ribiškega sektorja, ima OP morda zanemarljiv učinek. Pri vrednotenju učinka na ravni PNU je treba upoštevati velikost OP ter odnos med ESPR in državnimi proračuni.

Ne glede na pomembnost tega sektorja za katero koli določeno državo članico je ocena prispevka ESPR k vrednotenju sektorja pomembna pri dokazovanju njegovega prispevka k ciljem Evropske unije.

V Preglednici 10 je pojasnjeno, kako je strukturiran podatkovni list za vrednotenje učinka v Oddelku 3.

Preglednica 10: Ureditev okvira vrednotenja za oceno učinka na ravni PNU

Ključno vprašanje vrednotenja (KVV), ki odraža cilj(-e) PNU

Merila presojanja (MP) povezana s KVV	Ključne točke, ki jih je treba obravnavati, povezane z MP	Ocena učinkov	
		Sprememba konteksta/področja politike/sektorja	Prispevek operacij, ki se financirajo v okviru OP ESFR, na ugotovljene spremembe
Cilj PNU, oblikovan kot dolgoročni učinek.	Specifični vidik v okviru cilja PNU, ki ga lahko ocenimo s kazalniki skupnega rezultata.	Sprememba v polju sektor/politika nastane zaradi zunanjih dejavnikov in prispevka ESFR. Ocenjuje se s pomočjo seznama primernih kazalnikov okolščin.	Dosežki OP ESFR, o katerih se poroča s pomočjo kazalnikov skupnih rezultatov: vsota kazalnikov za posamezni PNU in kvalitativni zaključki za vrednotenje uspešnosti.

Vir: PS FAME 2017

Primerjava med kazalniki okolščin in rezultatov ni vedno mogoča. Vrednotenje učinka bi moralo biti zato predvsem kvalitativno in temeljiti na rezultatih vrednotenja uspešnosti. Vrednotenje bi moralo pokazati, kako program prispeva k evropskim ciljem. V idealnem primeru bi rezultati vrednotenja učinka na ravni PNU prispevali k naknadnemu vrednotenju.

*Oddelek 3 zbirke orodij zajema vrednotenje učinka na ravni PNU.
Vsakemu od šestih PNU je namenjeno eno vprašanje vrednotenja.*

3.4 Vrednotenje učinkovitosti na ravni SC/ukrepa

Pri **vrednotenju učinkovitosti** se finančni vložki (v EUR) primerjajo z rezultati, ki jih doseže OP. Posledično se lahko izračunana številka glede učinkovitosti primerja z merili, pridobljenimi od ESR in drugih programov. Veljavna je le primerjava med podobnimi intervencijami, zato se zahteva temeljita analiza okolščin.

Priporočamo, da se učinkovitost vrednoti na treh ravneh:

- operativna raven: vrednotenje učinkovitosti za izvajanje in komunikacijo je opisano v Oddelku 1 zbirke orodij;
- raven ukrepa: ta se izvede za vsak ukrep, naveden na seznamu Oddelka 2 zbirke orodij. Metodologija je podobna za vsak ukrep in tako za posamezne ukrepe ni posameznih podatkovnih listov;
- raven specifičnega cilja: to je lahko povzetek vrednotenja učinkovitosti za vse ukrepe v okviru enega SC.

Proces je podrobneje opisan v Preglednici 11.

Preglednica 11: Vrednotenje učinkovitosti učinkov in rezultatov na različnih ravneh OP

Obravnavana raven	Kazalniki rezultatov	Kazalniki učinka	Uporaba
Raven izvajanja operacije	N/V	Stroški za ustvarjanje ene enote učinka, razdeljeni po vrsti naložbe	Primerjava med operacijami, povezanimi z enim ukrepom
Raven ukrepa	Vsota stroškov za ustvarjanje ene enote rezultatov v specifičnem ukrepu	Vsota stroškov za ustvarjanje ene enote učinka v specifičnem ukrepu	Primerjava med ukrepi veljavnega OP Primerjava med ESFR in ESR Primerjava med ESFR in državnimi/regionalnimi programi s primerljivim pristopi
Raven SC	Vsota stroškov za ustvarjanje ene enote rezultatov v okviru enega SC	N/V	Primerjava med različnimi specifičnimi cilji in PNU, če je mogoče Primerjava med ESFR in ESR Primerjava med ESFR in državnimi/regionalnimi programi s primerljivim pristopi

Vir: PS FAME 2017

4 METODOLOGIJE

Izhodiščna točka za vsako vrednotenje je pregled intervencijske logike. Tak pregled bi bilo treba izvesti za vsak ukrep, da se določi logična pot med cilji, dejavnostmi, učinki in rezultati.

Vsak pregled intervencijske logike bi moral vključevati:

- splošni(-e) cilj(-e),
- specifične cilje,
- ciljne skupine,
- pričakovane rezultate,
- pogoje za doseganje rezultatov,
- učinke,
- ukrepe,
- proračune,
- izvedbene sisteme,
- kazalnike, s katerimi se merijo dosežki.

Vsak nadaljnji korak pri vrednotenju se sklicuje na intervencijsko logiko. Konceptualni model za intervencijsko logiko se potrjuje z uporabo različnih metod vrednotenja. Veljavnost in zanesljivost rezultatov vrednotenja je odvisna od uporabe kombinacije osnovnih ter poglavljenih metod.¹⁰

Oddelek 4 zbirke orodij zagotavlja informacije o osnovnih in poglobljenih metodologijah. V metodoloških preglednicah (Preglednice 1–3) so predlogi o vrstah vrednotenja, ki so primerna za posamezno specifično metodologijo z navedenim številom potrebnih delovnih dni. Preglednica 4 vsebuje povezave do dodatnih informacij.

Metodologije so razdeljene v tri vrste:

- osnovne metode vrednotenja, ki temeljijo na informacijah, ki jih zagotavljata Infosys in vodstvo programa;
- poglobljene kvalitativne metode, ki temeljijo na intervjujih, anketah itd.;
- kvantitativne metode: hipotetične metode.

Za vrednotenja ESPR so običajno najprimernejše osnovne metode vrednotenja in poglobljene kvalitativne metode.

Za vsako vrsto vrednotenja bi moral izvajalec vrednotenja povezati podatkovni list za vrednotenje z najprimernejšimi metodologijami. Zato metodološke preglednice (Preglednice 1–3) vsebujejo naslednje primerne informacije:

- specifične metode vrednotenja: naslov metodologije;
- vrsta vrednotenja: navedeno je, ali gre za proces, uspešnost ali učinek;
- kategorije: v tem stolpcu je navedeno, za katero kategorijo je metodologija najprimernejša. Za vrednotenje procesa in uspešnosti so bile opredeljene specifične kategorije:
 - vrednotenje procesa: partnerstvo, izvajanje, komunikacija;
 - vrednotenje uspešnosti: poslovni razvoj, okolje, človeški kapital, krepitev institucionalnih zmogljivosti, inovacije, LRS (glejte Preglednico 2 v zbirki orodij);
- okvirno število delovnih dni (min.–maks.), potrebno za vsako metodologijo v kontekstu ESPR;
- pristop: pojasnjuje vrsto metodologije.

¹⁰ Značilne poglobljene metode za povečanje zanesljivosti rezultatov vrednotenja so analiza gospodarnosti, strateška okoljska presoja, analiza vložkov in rezultatov, vrednotenje, ki temelji na teoriji, hipotetično vrednotenje (vključno s prirejanjem po oceni verjetnosti, razlikami v razlikah in regresijsko analizo). Glejte Kmetijstvo in razvoj podeželja, Podpora za naložbe v okviru politike za razvoj podeželja, končno poročilo, 2014 (*Investment Support under Rural Development Policy, final report, 2014*) https://ec.europa.eu/agri-culture/evaluation/rural-development-reports/investment-support-rdp-2014_en

Metodologije za vrednotenje procesa

Oddelek 1 zbirke orodij zagotavlja podatkovne liste za vrednotenje procesa, v katerih so navedene primerne metodologije za posamezna vprašanja vrednotenja. Metodologije, ki so prikazane v Oddelku 1, se ponovijo v Preglednicah 1–3 Oddelka 4. Izbira metodologij je odvisna od proračuna in časa, ki je na voljo za vrednotenje.

Metodologije za vrednotenje uspešnosti na ravni SC/ukrepa

Oddelek 2 zbirke orodij o vrednotenju uspešnosti na ravni SC/ukrepa navaja po eno ali dve kategoriji za vsak ukrep (glejte Preglednico 2 Oddelka 2 zbirke orodij). Te kategorije so:

- poslovni razvoj,
- okolje,
- človeški kapital,
- znanje,
- krepitev institucionalnih zmogljivosti,
- inovacije,
- LRS.

Preglednice 1–3 v Oddelku 4 zbirke orodij kažejo metodologije, ki so primerne za neko kategorijo. OU lahko izberejo ustrezne metode vrednotenja iz preglednic.

Poleg tega potrebujejo različne vrste kazalnikov vrednotenja različne vrste metodologij vrednotenja. V Preglednici 12 so povezane različne vrste kazalnikov, ki se uporabljajo za vrednotenje uspešnosti, s primernimi metodologijami za te kazalnike.

Preglednica 12: Vrste kazalnikov vrednotenja in z njimi povezane metodologije

Vrsta kazalnika	Značilnost	Povezane oznake metodologije iz zbirke orodij (Oddelek 4, Preglednice 1–3)
Skupaj naložba	Kvantitativno	SM2
Stopnja črpanja	Kvantitativno	SM1, SM2
Napredek pri doseganju kazalnikov učinka	Kvantitativno	SM2, SM3
Vrsta operacije	Kvantitativno	SM3
Udeleženci/upravičenci	Kvantitativno	SM3
Kakovost operacije	Kvalitativno	SM3, SM6, SM7 ID Kval 1, ID Kval 2, ID Kval 5, ID Kval 6, ID Kval 7, ID Kval 8, ID Kval 9
Uporaba operacij (izvajanje operacij)	Kvalitativno	SM6, SM7 ID Kval 1, ID Kval 2, ID Kval 5, ID Kval 6, ID Kval 7, ID Kval 8,

Vir: PS FAME 2017

Metodologije za vrednotenje učinka na ravni PNU

Zaradi pomanjkanja podatkov je vrednotenje na ravni PNU večji izziv. Standardni pristop je primerjava zbranih kazalnikov rezultatov na ravni OP s kazalniki okoliščin za isto(-a) leto(-a). V Preglednici 13 so prikazane metodologije za specifične teme v okviru vrednotenja učinka.

Preglednica 13: Metodologije za vrednotenje učinka

Kategorija	Metodologije	Oznake
Vse	Analiza statističnih podatkov na področju politike ali v sektorju (npr. kazalniki okoliščin)	SM5
	Študije primerov (v idealnem primeru temeljijo na stratificiranih vzorcih)	ID Kval 5
	Kvalitativno hipotetično vrednotenje (z ustrezno kontrolno skupino neupravičencev) (kvalitativna in participativna metoda)	ID Kval 9
	Anketa neupravičencev/zemljišč, za katere ni sklenjenih pogodb (da se vzpostavijo kontrolne skupine)	ID Kvant 2
Poslovni razvoj	Čista primerjava dosežkov upravičencev programa na mikro ravni s povprečjem prebivalstva na makro ravni (npr. trend razvoja na političnem področju/sektorju v primerjavi s trendom razvoja na poslovni ravni)	ID Kvant 1
	Kvalitativno hipotetično vrednotenje (npr. s primernimi tehnikami usklajevanja, kot so prirejanje po oceni verjetnosti, metoda razlik v razlikah ali regresijski diskontinuitetni (prekinjeni) pristop)	ID Kvant 3
	Ekonometrično modeliranje (npr. model vnosa–učinkov)	ID Kvant 4
	Prostorska analiza z geografskimi informacijskimi sistemi ter kartiranje	ID Kvant 8
Okolje	Čista primerjava dosežkov upravičencev programa na mikro ravni s povprečjem prebivalstva na makro ravni (npr. trend razvoja na političnem področju/sektorju v primerjavi s trendom razvoja na poslovni ravni)	ID Kvant 1
	Raziskava biogeografskih podatkov in/ali podatkov o biologiji rib (v okviru uporabljenih študij primerov za vrednotenje, ne za raziskovanje)	ID Kvant 5
	Raziskava okoljskih kazalnikov (npr. kakovost vode, izpusti) (v okviru uporabljenih študij primerov za vrednotenje, ne za raziskovanje)	ID Kvant 6
	Okoljsko modeliranje (simulacija kompleksnih okoljskih sistemov)	ID Kvant 7
	Prostorska analiza z geografskimi informacijskimi sistemi ter kartiranje	ID Kvant 8
	Ocena vplivov na okolje (npr. ocena življenjskega cikla)	ID Kvant 10
Inovativnost	Čista primerjava dosežkov upravičencev programa na mikro ravni s povprečjem prebivalstva na makro ravni (npr. trend razvoja na političnem področju/sektorju v primerjavi s trendom razvoja na poslovni ravni)	ID Kvant 1
	Prostorska analiza z geografskimi informacijskimi sistemi ter kartiranje	ID Kvant 8
Krepitev zmogljivosti	Kvalitativno hipotetično vrednotenje (npr. s primernimi tehnikami usklajevanja, kot so prirejanje po oceni verjetnosti, metoda razlik v razlikah ali regresijski diskontinuitetni (prekinjeni) pristop)	ID Kvant 3

5 FORMALNI POGOJI

Formalni pogoji (FP) za vrednotenje so dokument, v katerem je podrobno opisano, kako se vrednotenje dodeli posameznemu izvajalcu vrednotenja ali skupini izvajalcev vrednotenja.

Specifični formalni pogoji (FP) opisujejo zahteve in pričakovanja, povezane z vrednotenjem, s pregledom ali podobno študijo. FP se značilno razvijajo v fazi načrtovanja naloge. Služijo kot osnova za pogodbo med naročnikom vrednotenja in zunanjim(-i) svetovalcem(-i) ali funkcionalno neodvisnim notranjim osebjem, ki izvaja nalogo.

FP jasno določajo:

1. zakaj in za koga se opravlja vrednotenje;
2. kaj bi moralo biti doseženo;
3. kako bo to doseženo (npr. kontaktna oseba, usmerjevalna skupina);
4. kdo bo udeležen v vrednotenju (na strani pogodbenega izvajalca);
5. kdaj bodo doseženi mejniki in kdaj bo vrednotenje zaključeno;
6. koliko sredstev je na voljo za izvedbo vrednotenja (najvišja cena vrednotenja).

5.1 Izbira najboljše ponudbe

Ključne točke, ki jih je treba obravnavati v procesu naročanja vrednotenja, so:

- Poskrbite, da bodo cilji vrednotenja jasni in nedvoumni.
- Pozanimajte se o dobrih izvajalcih; preverite, kdo je že opravljal vrednotenje in kaj stranke menijo o njegovem/njenem delu.
- Vnaprej se dogovorite, kdo bo izbral najboljšo ponudbo. To je lahko ocenjevalna usmerjevalna skupina, vendar lahko to nalogo dodeli drugim. V vsakem primeru bi morala skupina, ki opravlja izbor, vključiti osebe, ki so zadolžene za vrednotenje, predstavnike (potencialnih) uporabnikov vrednotenja in občasno tudi neodvisnega strokovnjaka. Pomembno je, da imajo nosilci odločitev izkušnje pri izbiranju izvajalcev vrednotenja, zlasti za oceno kakovosti.
- Vnaprej se dogovorite, kateri postopek se bo uporabljal. Ali vsaka oseba sprejme svojo odločitev, na koncu pa se rezultati združijo in se izbere povprečni rezultat? Ali se izvede razprava, na podlagi katere se sprejme skupna odločitev o rezultatu? Kaj storiti v primeru nasprotujočih si ocen?
- Vnaprej se dogovorite, katera merila se bodo uporabljala za presojanje kakovosti in izkušenj skupine ter za ceno. Kvalifikacije in izkušnje so vedno pomembne, še zlasti, če so predlagane metode poskusne in specifikacij, določenih v FP, ne izpolnjujejo v celoti.

Cena, navedena za oceno, je pomembna, vendar ne bi smela imeti prevelike teže. Za vsako vrednotenje, ki ni popolnoma rutinsko, stroški na splošno ne bi smeli presegati 30 % rezultata za namene izbire izvajalca. Oddelek FP o merilih za izbiranje mora izrecno navajati sorazmerno vrednotenje stroškov in kakovosti vlog.

Merila za izbiranje, razen cene, so:

1. izkušnost skupine za vrednotenje;
2. izkušnost na področjih, ki so pomembna za vrednotenje (upravljanje programa ESPR, ribištvo, komunikacije, spol itd.);
3. kakovost in primernost predlagane metodologije;
4. razumevanje okoliščin, v katerih je treba izvesti vrednotenje;
5. znanja na področju upravljanja in socialne spretnosti za intervjuje ter moderacije;
6. dokaz o zagotavljanju kakovosti;
7. mehanizmi za izmenjavo informacij s stranko in deležniki;
8. obvladovanje tveganj (kako se izogniti zamudam, vrzelim v podatkih itd.) in
9. kakovost strukture predloga.

Zaradi formalnih pogojev (FP), ki podrobno opisujejo vsako nalogo, je izbira pogodbenega izvajalca v veliki meri odvisna od cene in izkušenj skupine za vrednotenje. Bolj, ko FP dopuščajo, da se predlagajo različne metodologije, bolj mora skupina za izbiranje poleg cene obravnavati tudi druga merila. V Preglednici 14 sta prikazana dva značilna scenarija za izbiranje predlogov.

Preglednica 14: Vzorec meril in vrednotenja za izbiro

Št.	Merilo	Vrednotenje meril	
		Scenarij 1 Preprost primer	Scenarij 2 Zapleten primer
1	Organizacija in metodologija za izvedbo vrednotenja	70 %	35 %
2	Sestava ključnih strokovnjakov: vrednotenje njihove izobrazbe/splošnih in specifičnih strokovnih izkušenj	–	35 %
3	Cena	30 %	30 %
Stroški		100 %	100 %

Vir: PS FAME 2017

5.2 Kazalo FP

V Preglednici 15 so določeni oddelki, ki jih bi morali vključevati FP za vrednotenje.

Preglednica 15: Kazalo FP

Oddelek	Opombe
Ozadje in okoliščine	Opis strategije in ciljev programa ESPR, ki se vrednoti, skupaj s ključnimi koraki za razvoj in izvajanje. V opisu so pojasnjene širše okoliščine programa v državah članicah (DČ) in njegova povezava z državnimi, regionalnimi ter drugimi intervencijami EU.
Opis programa	Opis strukture OP ESPR, vključno s PNU, SC in ukrepi, ki so zanimivi za vrednotenje.
Cilj vrednotenja	Opis: • cilja vrednotenja, • razlogov za vrednotenje, • uporabe rezultatov vrednotenja in predvidene časovne opredelitve, • specifičnih vidikov programa ESPR, ki jim je treba nameniti pozornost.
Glavni uporabniki in ciljno občinstvo	FP bi morali pojasniti ciljno skupino bralcev študije.
Obseg vrednotenja	Opredelitev: • poudarka meril vrednotenja (uspešnost, učinkovitost ali učinek), • vrste vrednotenja: ali bi bilo treba pozornost usmeriti v procesne vidike (kako program izboljšati zdaj, preoblikovati postopke izvajanja, prerazporediti sredstva) ali v strateške vidike (kaj je treba spremeniti v prihodnosti, kakšna sprememba politične smeri je potrebna), • določenih ukrepov, ki se jim pri vrednotenju namenja največ pozornosti, • časovnega obdobja vrednotenja, • okoliščin, v katere so vključeni rezultati vrednotenja.
Upravljanje in ureditve v zvezi z odgovornostjo	FP se lahko izdelajo za posameznega svetovalca ali za skupino. Povzemati bi morali vloge in odgovornosti, za katere se domneva, da so potrebne za izvedbo naloge, ter ureditve v zvezi z upravljanjem in usklajevanjem na strani stranke in na strani pogodbenega izvajalca.
Regulativni okvir (vključno s predpisi, smernicami in delovnimi dokumenti EU)	Seznam pomembnih predpisov in drugih dokumentov, ki jih je treba upoštevati pri vrednotenju.

Oddelek	Opombe
Metodologije	Opredelitev: - glavnih zahtev za metodologije v smislu njihove zveze z učinkom vrednotenja, - ali dati prednost metodologijam, ki dajejo kvalitativne rezultate, ali tistim, ki dajejo kvantitativne rezultate, - opisa metodologij, ki se morajo uporabljati, če so znane, - predlogov za različne metodologije, če je primerno, - glavnih virov za zbiranje podatkov, - časovnega okvira. Na splošno na podlagi FP in ob posvetovanju s pogodbenim izvajalcem, skupina za vrednotenje sprejme končno odločitev o najpomembnejših metodah vrednotenja. V FP mora biti jasno navedeno, da bi morala skupina za vrednotenje predstaviti podrobno izjavo metod vrednotenja, vključno s seznamom metod zbiranja podatkov in postopkov, informacijskih virov ter postopkov za analizo podatkov.
Glavni uporabniki in deležniki študije, udeležba ter komunikacija	V FP bi morali biti navedeni in opisani deležniki v procesu vrednotenja. Jasno bi morali kazati, kako bodo OU in drugi deležniki pregledali proces vrednotenja in katere vrste udeležbe bodo potekale (npr. sestanki OS, usmerjevalna skupina, posebne ciljne skupine itd.). V FP morajo biti povzeti glavni komunikacijski kanali in pogostost sestankov, ki jih je treba izvajati z deležniki in pogodbenim izvajalcem. Nazadnje pa mora biti v FP jasno navedeno, da je treba vse informacije, ki se ustvarijo v procesu vrednotenja, odprto sporočati pogodbenemu izvajalcu. Sem spadajo tudi informacije o ovirah in izzivih, ki bi lahko vplivali na rezultate vrednotenja.
Dostopno znanje (seznam dostopnih analiz)	Kratek pregled pomembnega dostopnega znanja o programu in njegovih učinkih, ki služi kot osnovni napotek za svetovalce ter skupine za vrednotenje. V pregledu bi morale biti vključene podrobnosti o prejšnjih študijah vrednotenja.
Jezik	V FP bi morala biti določena delovni jezik in jezik poročanja.
Program	V FP so določeni: izsledki, vključno z njihovo vrsto, obliko, vsebino, dolžino in ciljnimi občinstvom, ter predvidena časovnica pregleda vezana na proces, vsi obstoječi programi dela, če so na voljo, končni datum pogodbe. Formalni pogoji lahko od izvajalca vrednotenja zahtevajo tudi, da mora zagotoviti podrobno časovnico in mejnike v okviru določenega časovnega okvira.
Okvirni proračun	V FP je naveden proračun (in potencialno drugi viri), ki je na razpolago za vrednotenje, in kaj ta proračun pokriva. V FP bi morali biti navedeni stroški, ki morajo biti povzeti v predlogu. V FP bi moralo biti navedeno, kateri stroški so zajeti v pogodbi in kateri niso (npr. stroški prevoza, administrativni stroški). Večje pogodbe bi morale vključevati proračunski načrt, strukturiran z izsledki.
Zahtevane kvalifikacije skupine	V FP bi moral biti določen predvideni profil skupine za vrednotenje. Sem so vključene zahtevane izkušnje in potrdila ter minimalne strokovne zahteve ali kompetence. Kot celota bi morala imeti skupina za vrednotenje strokovno znanje na področju ribištva, tudi na področju upravljanja in spremljanja programov EU.
Struktura predloga	Formalni pogoji lahko zahtevajo, da je treba predloge strukturirati v določeno obliko. Sem bi morali biti vključeni različni oddelki za različne dele tehnične ponudbe ter še en oddelek, ki zajema življenjepis skupine, ureditve za kontrolo kakovosti in načrt upravljanja. Priporočamo, da se v FP določi največje število strani za predlog. Tako se lahko olajša primerjava konkurenčnih predlogov in prepreči dolgozeženje, ki ne izboljša nujno kakovosti predloga.
Pravila za oddajo in merila za dodelitev	Postopek za izbiro najboljšega predloga bi moral biti pregleden. V FP bi morala biti jasno navedena merila za upravičenost za prijavo na razpis in za samo dodelitev. Postopek izbire je odvisen od državnih pravil na področju javnih naročil.
Vodilna načela in vrednote	V FP bi morala biti navedena etična načela in postopki, za katere se pričakuje, da jih bodo izvajalci vrednotenja upoštevali.
Izsledki	Sistematična časovnica, povezana s predvidenimi izsledki. Časovna opredelitev in maksimalna dolžina poročil (zasnova, vmesno, končno). Povzetek za nestrokovne izvajalce. PPT in predstavitev rezultatov na XXX sestankih po zaključku.

VIRI

- Generalni direktorat za zunanje odnose, Generalni direktorat za razvoj, Urad za sodelovanje EuropeAid, Metode vrednotenja Enot za skupno vrednotenje za zunanjo pomoč Evropske unije, metodološka osnova za zvezek 1 za vrednotenje, EK 2006 (evaluation methods for the European Union's external assistance, methodological bases for evaluation volume 1, EC 2006).
- Evropska komisija 2013, EVALSED: Vir za vrednotenje socialno-gospodarskega razvoja
- Evropska komisija 2014, Delegirana uredba Komisije (EU) št. 240/2014 o kodeksu ravnanja
- Evropska komisija 2015, Zbirka orodij za boljše pravno urejanje (Better regulation »toolbox«) http://ec.europa.eu/smart-regulation/guidelines/docs/br_toolbox_en.pdf
- Smernice za formalne pogoje vrednotenja (Guidelines for Evaluation Terms of Reference, International Trade Centre 2008), <http://www.intracen.org/Guidelines-for-Evaluation-Terms-of-References/>
- Neodvisna skupina za vrednotenje, Svetovna banka 2011, Pisni formalni pogoji za vrednotenje: Writing terms of reference for an evaluation: navodila za izvajanje, ISBN-13: 978-1-60244-166-8, ISBN-10: 1-60244-166-9. http://siteresources.worldbank.org/EXTEVACAPDEV/Resources/ecd_writing_TORs.pdf
- Svet Združenega kraljestva za raziskave 2012, <http://www.esrc.ac.uk/research/impact-toolkit/developing-a-communications-and-impact-strategy/step-by-step-guide/setting-objectives/>
- Svet združenega kraljestva za raziskave 2017, <http://www.esrc.ac.uk/research/impact-toolkit/developing-a-communications-and-impact-strategy/measuring-success/the-evaluation-process/>
- Podatkovnik o razumnem načrtovanju programov ESS, Sourcebook on sound planning of ESF programmes, GD za zaposlovanje 2006, http://ec.europa.eu/employment_social/equal consolidated/data/document/2007-source-planning-en.pdf
- Evropska služba za pomoč uporabnikom na področju vrednotenja za razvoj podeželja 2016, Ocena rezultatov programa za razvoj podeželja: Kako se pripraviti na poročanje o vrednotenju v 2017 (The European Evaluation Helpdesk for Rural Development 2016, Assessment of RDP Results: How to Prepare for Reporting on Evaluation in 2017), https://enrd.ec.europa.eu/evaluation/publications/guidelines-assessment-rdp-results-how-prepare-reporting-evaluation-2017_en
- Svet Združenega kraljestva za raziskave in Urad za znanost in tehnologijo 2002, vrednotenje praktičnih smernic (The Research Councils UK and The Office of Science and Technology 2002, practical guidelines evaluation), <http://www.rcuk.ac.uk/Publications/policy/Evaluation/>
- Skupina Svetovne banke 2016, Vrednotenje učinka v praksi, druga izdaja (World bank group 2016, Impact evaluation in practice, second edition), <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/25030/9781464807794.pdf?sequence=2>

Kontakt:

FAME Support Unit
Boulevard de la Woluwe 2
B-1150 Bruselj
T: +32 2 775 84 44
FAME@fame-emff.eu